

Hambapesu ja antidepressandid

Maaleht.ee lugejate küsimustele vastas loomaarst Kadri Kääramees.

Kas koera hambaid peab ilmtingimata pesema? Või piisab närimiskontidest? Kui peab, siis millal oleks õige aeg alustada?

Koerte ja kassidega on nagu inimestega – mõne suu püsib surmani korras minimaalse hooldusega, teisel on juba noorena rida muresid. Hammaste harjamist just kohustuslikuks teha ei saa, siiski on see kõige parem meetod (samuti kui inimestel) suuõõne tervise hoidmiseks, pikendades aega, mil hambad säravad ja igemed on terved.

Ideaalne oleks looma harjutada hammaste harjamisega juba varases kutsika- või kassipojaseas – seda juba kasvatuse mõttes. Nii nagu tuleks õpetada ka kõrvade puhastamise, küünte lõikamise talumist. Samuti peaks harjutama nii ennast kui looma regulaarse suhuvaaatamisega – nii saab tervislikul seisundil silma peal hoida ja probleemid ei tule halva üllatusena staadiumis, kus nende parandamine on juba keerulisem.

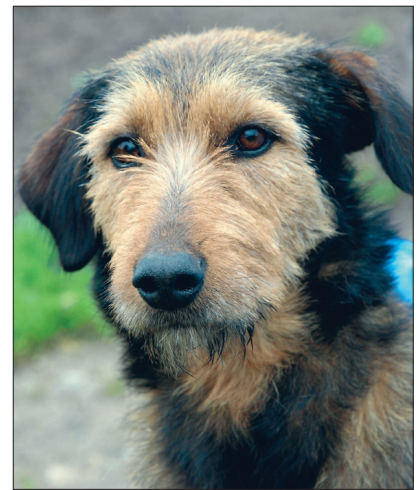
Kutsikaes tuleb kindlasti jälgida hammaste vahetust: kas kõik piimahambad eemalduvad ega jää jäävhambast paarilise kõrvale pahandust tekitama.

Kui looma hambumus on korras, hambad puseriti pole ning on näha, et kattu ei kogune, siis ei pruugi tõesti hambaharja kasutada. Võib piirduda närimismaiustega.

Kui on märgata keskmisest suuremat kalduvust hambakatu/-kivi ladestumisele, siis närimismaiustest üksi ei piisa. Hambaid on kasulik harjata ka eakamatel loomadel, kellel on juba loomaarsti juures hambakivi eemaldatud, samuti periodontiiti (hambajuurealuse põletik – *toim.*) või gingiviiti (igemepõletik – *toim.*) põdevatel või problemaatilise hambumusega (nt hambad on suus liiga tihedalt puseriti) loomadel.

Et hammaste harjamisest kasu saada, säilitada ja parandada igemete ning suuõõne tervist, tuleks seda teha regulaarselt iga päev või äärmisel juhul üle päeva.

Kassidele-koertele on saada mitmesuguse kujuga spetsiaalseid hambaharju, tuleb ainult oma lemmikule sobiv välja valida.

ARVI KRIIS

Kindlasti on vaja kasutada veterinaarset hambapastat, kuna inimeste oma floorisalduse jm tõttu loomadele ei sobi – nemad ju suud ei loputa! Alustatakse tasa ja targu, näiteks ainult esimeste lõikehammaste ning kihvade välispinna lühiajalise harjamisega – muidugi suure hulga kiitusega, kui loom seda lubab! Ja sealt liigutakse järk-järgult edasi.

Kass oli tükk aega kadunud ning kui koju tagasi ilmus, oli hoopis teine loom. Ta oli kaotanud osa kõrva, oli kõhn ja verd täis valgunud silmadega, kartis kõike. Konsulteerisime loomaarstiga, oleme nüüd teda igapidi turgutanud. Välimuselt võtab asi juba vedu, aga närvid on kiisul läbi mis läbi, iga järsemat liigutust nähes tormab lähimasse nurka, väriseb ja turtsub. Kas on lootust, et ta mingi ajaga rahuneb või on saada ka mingeid n-õ kassiprozaceid?

Tugeva trauma läbielanud loomadel võtab taastumine sageli kaua aega ning on ka võimalus, et ta enam päris usaldavaks ei muutugi. Kindlasti soovitatakse talle aega anda, hoiduda hirmureaktsiooni esilekutsuvatest liigutustest-tegevustest. Lisaks looge talle turvalisi peidukohti, näiteks kahe väljapääsuga "koopaid" põranda tasandist kõrgemal, kuhu taganeda; tagage toidu, vee ja tualeti juurde pääsemine võimalikult varjatult ning turvaliselt.

Kasutada võib ka kasside nn heaoluferomooni Feliway (saadaval nii spreina kui ka seinakontakti ühendatava difuuserina), mis võib pikaajalisel kasutamisel

käitumise muutmisele toeks olla.

Antidepressante ja analoogseid ravimeid kasutatakse veterinaarias vahel küll, kuid vaid mõned üksikud neist on spetsiifiliselt veterinaarseks kasutamiseks. Pigem pruugitakse n-õ *off-label* mõningaid inimestele mõeldud preparaate, ent nende puhul pole tegemist mingi imerohuga. Arstimeid kasutatakse käitumisprobleemide ravis ainult koos käitumisteraapia endaga. Eestis oskab käitumisalaste probleemide korral nõu anda näiteks loomaarst Aivi Org Pärnust Kenno Loomakliinikust.

Vt lisa www.maaleht.ee/foorum